

שיח ושיג בפרשה

" וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ: וְצוּיִתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֵם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעִשְׂתֶּם אֶת תְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: "(כ"ה, כ-כא)

יש להבין, והרי מי ששואל שאלות "מה נאכל", אינו חזק באמונה כל כך ובכל זאת התורה מבטיחה לו ברכה, ומדוע לא נכתבה ברכה מיוחדת לאותם מאמינים שלא שואלים שאלות?

אכן ההבדל הוא גדול. משום שכשאדם משליך יהבו על אלהיו ובוטח בו בכל לבו מבלי לשאול שאלות איננו זקוק לברכת שפע שתצמיח שדהו הרבה תבואה, אלא כפי שאמר הכתוב לעיל "ואכלתם לחמכם לשובע" היינו "אוכל קמעה ומתברך במעיו", אך אותם שישאלו "מה נאכל" הרי זה סימן שבטחונם אינו עז ואיתן כל כך, ועבורם נאמר "וצויתני את ברכתי" שתתרבה התבואה בשדה ויחד עם זה יגדל ויתרבה העמל במקום שתהיה הברכה באכילה עצמה (הגאון רבי ליבוש חריף).

כיוצא בזה כתב נועם אלימלך (בשם אחיו ר' זושא זצ"ל) בביאור הפסוק, שאם ישאלו "מה נאכל" אז יהיה צורך לצוות על הברכה, אך אילו היתה בהם אמונה תמימה ולא היו מקשי קושיות אז הברכה היתה מצויה מאליה.

טעות היא לחשוב שהפרנסה היא לי עמל האדם בעולם הזה שהרי אמרו חז"ל (ביצה טז) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה.

ומעשה בתלמיד שהפסיק להגיע לשיעורי תורה. ושאל עליו רבו מדוע פלוני נעדר מהשיעורים? אמרו לו שנולדו לו תאומים ולכן נאלץ לעבוד שעות נוספות בכדי שיוכל לפרנס את שני התאומים. המקצוע של אותו תלמיד היה נפח, מה עשה הרב? לקח מיחם של מים ושלח ביד אחד מהתלמידים שיבקש מהנפח שירכיב לו ברז נוסף במיחם. תמה התלמיד הנפח ואמר: בשביל מה ברז נוסף וכי אחד לא מספיק? אמר לו הרב: בכדי שיצאו הרבה מים. אמר לו הנפח: והלא יש כמות מוגבלת במיחם וכי לי רבוי הברזים יתרבו המים במיחם?

אמר לו הרב: ישמעו אזניך מה שפיך מדבר, כשם שכמות המים שבחבית היא מוגבלת ושום ברזים לא יוסיפו לכמות המים כך גם הפרנסה שקצבו לך מהשמים לא תתוסף. אם אתה רוצה לקבל מה שקצבו לך מהשמים בבית אחת בבקשה. הדברים נגעו ללבו של התלמיד וחזר ללימודו הרגיל והברכה היתה מצוייה במעשי ידיו.

(לבוש יוסף)

ישראל לסגולתו

המשך - סגלה להמנע מחלי המדבק וממגיפה

וְעוֹד הֵבִיא שֵׁם שֶׁמֶקְבֵּל בְּשֵׁם הַבַּעַשׂ"ט שֶׁבַעַת צָרָה וּמִצּוּקָה גְדוֹלָה יִתְחַזַּק אָדָם בְּחֶזֶק בְּטַחוּנוֹ בְּה' וְלֹא יַעֲשֶׂה שׁוֹם פְּעֻלָּה אַחֲרַת וְנֶאֱפְלוּ לֹא תִפְלָה, וְיִרְאֶה פְּלֹאוֹת.

וְהַכֹּהֵן בְּמִה שֶׁאָמַר הַבַּעַשׂ"ט שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה שׁוֹם פְּעֻלָּה וְנֶאֱפְלוּ לֹא תִפְלָה הֵינּוּ דְּנֻקָּא בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה מִמֶּשׁ שֶׁל צָרָה - וְכַעֲנֵן חֶרֶב חֲדָה מִנְחַת עַל צְנֹאוֹ שֶׁל אָדָם - יִתְחַזַּק בְּבִטְחוֹן בְּה' וְיִזְעִיל לוֹ יוֹתֵר מִכָּל דְּבָר וְלֹא יוֹכְלוּ לוֹ, וְכַעֲנֵן שֶׁנֶּאֱמַר גְּבִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִדְּם נִס קְרִיעַת יַם סוּף (שְׁמוֹת י"ד, טו): "וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלַי דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ". הֲרִי שֶׁפֶּאֶשֶׁר נִמְצָא הָאָדָם בְּרָגַע הַמְּכָרִיעַ אֶת חַיָּיו, וְכִיּוֹצֵא, הַעֲצָה לְכַךְ הוּא הַבְּטָחוֹן בְּלָבָד, דְּהֵינּוּ לְהַשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ עַל ה' שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ רַק אֶת הַטּוֹב עֲבוּרוֹ.

וְעוֹד יִתְחַזַּק מִמַּכַּת הַדְּבָר שֶׁהִיָּתָה בְּמִצְרַיִם, וְנֶאֱמַר: וּמִמִּקְנֶה בְנֵי"י לֹא מֵת אֶחָד. וְיִדּוֹן קִי"ו בְּעֲצָמוֹ, אִם בְּהֵמוֹת יִשְׁנָה הַשְּׁנֵחָה כִּי"כ פְּלֹאִית לְהַבְדִּיל בֵּין מִקְנֶה בְנֵי"י לְבֵין מִקְנֶה מִצְרַיִם, עֲאֻכוּ"כ בְּבְנֵי הָאָדָם - שֶׁהַשְּׁנֵחָה עֲלֵיהֶם הִרְבָּה יוֹתֵר פְּרֻטִית - בְּנֻדָּאֵי יִנְצַל מִי שְׁצָרִיךְ לְהִנְצַל, וְהַסְגֵּלָה לְהִנְצַל הִיא בְּאִמּוֹר הַבְּטָחוֹן, דְּהֵינּוּ זֶה גּוֹפֵא שֶׁמִּסְלַק הָאָדָם הִירְאָה מִמֶּנּוּ וּמִשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ עַל ה', וְיִזְדַּע שְׂאֵין מַעֲצוֹר לְה' מִלְּהוֹשִׁיעַ בְּכָל מָצַב - יִנְצַל. (הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אמת

לב. מי שאינו אוֹמֵר שְׁקֵר, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹשִׁיעַ לוֹ בְּעַת צָרָתוֹ גַּם בְּנִים יִהְיוּ לוֹ.

התנהגות עם אורחים בסעודה

א. אדם שמכניס אורחים לביתו, יש לו לכבדם בשמחה ובסבר פנים יפות, ולא יצטער על כך שאורחיו אוכלים משלחנו, אלא ישמח על הזכות שנפלה בחלקו לקיים מצוה גדולה וחשובה שכזו.

ומי שהוא צר עין, וקשה לו לראות את אורחיו אוכלים משולחנו, עדיף יותר שלא יזמין אותם לביתו, מפני שאם יאכלו משולחנו, עלולים לבוא לידי נזק בגללו.

כתב בספר קב הישר (פרק כו): כתיב בספר משלי: "אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאיו למטעמותיו, כי כמו שער בנפשו כן הוא, אכל ושתה יאמר לך ולבו בל עמך."

ומבואר בזוהר, שכל האוכל מאכל אצל אדם שהוא רע עין, אותה האכילה היא בנפשו של האוכל כמו סם המות. ולא יגיעו ימים מועטים שיבוא אליו איזה חולי, ולפעמים יגיע אף שיחלה בחולי שיש בו סכנה. ולכן לא רצה רבינו הקדוש לאכול משום אדם, כי היה מתיירא לנפשו שלא יהנה מאיזה צר עין, ואחר כך בהכרח יבוא לו איזה חולי. ואם כן, כל מי שהוא צר עין, גורם רעה לעצמו וגורם רעה לאחרים. ולפעמים כשימות האדם האוכל מאכל אצל הצר עין, אזי בגרמא דיליה הוא מת, וצריך לעשות תשובה על זה. כדאמרו חכמינו ז"ל: "מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייבי".

על כן יראה האדם כשיש לו אורחים בביתו, יתן להם בעין יפה, או שלא יזמין כלל אורחים כדי שלא יבא ח"ו לידי עונש. ועל פי זה יש לפרש הפסוק במשלי: "צדיק אכל לשבע נפשו וקטן רשעים תחסר" שפירושו, כי כל האוכל אצל צדיק שהוא טוב עין, יאכל לשובע נפשו אפילו אם אכל מעט מן המאכלים. אבל מי שהוא אוכל מן בטן של רשעים, הוא יחסר, שאפילו אם הוא אוכל הרבה, לא יהיה שבע האוכל מן מאכל של רע עין, כי זה הוא כלל גדול, מי שהוא רע עין, אינו יכול להשביע את נפשו, ומכל שכן שאינו יוכל ליתן לאחרים מטובו אשר חנן ה' אותו. עכ"ד. ודי בזה

משהו לנשמה

בספר "אוצר המדרשים" מסופר על רב כהנא שנפקד בבן לאחר שנים רבות. כשהיה הילד בן שלוש אמר רב כהנא לאשתו: "צריך לקחת את הילד למלמד".

אמרה האשה "אני לא יכולה בלעדיו... תביא את המלמד אלינו. הוא יקבל כאן חדר ואני אבשל בשבילו, והוא יאכל וישן כאן". הלך הרב כהנא ומצא בשוקי טבריה את רבי אליעזר זעירא, עליו מסופר שלבש שחורים כי התאבל על ירושלים. חבריו רצו לנדותו בטענה שזו גאוונה, אבל לאחר שראו שהוא תלמיד חכם – עזבוהו לנפשו.

ישב רבי אליעזר ועשה ציציות.

שאל אותו רב כהנא: "יש לך אשה וילדים?"

ענה "כן".

"היכן הם?"

"אשתי זו התורה והילדים הם המצוות". ענה רבי אליעזר.

ראה רב כהנא שכך והביא אותו להיות מלמד לבנו. לימד אותו עשרים ושמונה שנה, בא לרב כהנא ואמר לו "לימדתי את בנך את כל התורה כולה. סיימתי את תפקידי".

יצא הבן לשוק של טבריה והתפעל ממה שראו עיניו, ניגש למוכר משקים וביקש לשתות כוס מים.

ענה המוכר "בבקשה, אך קודם תשלם".

אמר הבן "אבל אין לי כסף!"

"אם אין כסף אין מים!" ענה המוכר.

אמר לו הבן "אני בנו של רב כהנא!"

ענה המוכר "ואני נכדו של יעקב אבינו... מים מקבלים רק תמורת כסף".

חשב הבן ואמר "אני יודע את כל התורה כולה!"

ענה המוכר "יופי, אך כדי לשתות צריך לשלם!"

חזר הבן הביתה ואמר שהוא רוצה לעבודת "לעשות כסף" כי זה מה שהאנשים מעריכים. נתן לו אביו יהלום גדול ואמר לו "צא מחר לשוק ומאחר ואתה לא מבין כ"כ במסחר, תסתובב בשוק ותשאל על המחירים שיציעו לך. אל תמכור עדיין את היהלום. בערב תספר לי על ההצעות ואז נחליט למי למכור".

יצא הבן לשוק והגיע לרחוב הסנדלרים, שאל אותם "כמה אתם מציעים עבור היהלום?"

ראו הסנדלרים את היהלום והתפעלו מגודלו והציעו הם מאה זהובים.

משם המשיך לשוק הרצענים והציע אותו להם. הביטו הרצענים ואמרו "נשלם לך עבורו אלף זהובים!"

המשיך לשוק הטבחים ושם הציעו לו תמורת היהלום חמשת אלפים זהובים.

בסוף היום הוא הגיע לשוק היהלומנים. היהלומנים לא ראו מימיהם אבן כ"כ גדולה והציעו לו מיד מיליון זהובים!

חזר בערב הביתה וסיפר לאביו על סיורו ותוצאותיו.

אמר לו אביו "אני לא מבין! הרי הציעו מגוון של מחירים. מי באמת צודק, הסנדלרים או היהלומנים?"

"אם כך", שאל רב כהנא "למה בשוק הסנדלרים הציעו לך מאה?"

ענה הבן "פשוט מאוד, הם לא מבינים באבנים יפות. כדי לדעת מה ערכה האמיתי של האבן, צריך ללכת למקום שבו מבינים באבנים, רק בשוק של היהלומנים".

אמרו לו רב כהנא: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר. צריך ללכת למי שמבין בסחורה המדוברת, ולשמוע ממנו בכמה הוא מעריך אותה. אתה יצאת לשוק והסתובבת בין אנשים שעסוקים כל היום ב'לעשות כסף' ושמעת מהם שהם לא מעריכים את כל התורה כולה, כי הם לא מבינים בתורה.

מחר תצא איתי לישיבה שם הם יודעים להעריך סחורה זו ואז תראה כמה היא שווה בעיניהם".

(אור דניאל).